

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirto

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Akava ei pidä perusteltuna eikä tarpeellisena työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa valtiolta kunnille. Hallituksen esitysluonnoksessa ei mielestämme pystytä riittävästi perustelemaan sitä, miksi järjestämisvastuun siirto olisi järkevä keino työvoimapolitiittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Sen sijaan listattujen riskien mittaluokka ja vakavuusaste on huomattava.

Esityksessä kerrottuihin tavoitteisiin olisi mahdollista pyrkiä myös niin, että työvoimapalveluiden järjestämisvastuu säilytettäisiin valtiolla. Työvoimapalveluiden tarjonnan kustannustehokkuusinsentiivien parantaminen rahoitusta uudistamalla ei myöskään edellytä työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa kunnille.

Esitämme jäljempänä huomioitamme esitysluonnokseen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

4.1.1. Akava ei pidä perusteltuna eikä tarpeellisena järjestämisvastuun siirtoa valtiolta kunnille. Uudistuksen tavoitteisiin olisi mahdollista pyrkiä myös nykyisellä järjestämisvastuulla tai siihen tehtävillä vähäisemmillä muutoksilla. Pidämme merkittävän suurina uudistukseen sisältyviä riskejä, joita esitysluonnoksen ”pääasialliset vaikutukset” -luvun alussa esitetään.

Kannatamme työvoimapalveluiden tarjonnan kustannustehokkuuden parantamiseen pyrkimistä rahoitusta uudistamalla.

Akava kannattaa kokonaisvastuun työllisyydestä ja sen edellyttämän toimivallan säilyttämistä valtiolla.

4.1.2. Akava pitää 20 000 henkilön työvoimapohjaa liian alhaisena minimitasona työvoimapalveluiden järjestämisvastuun määrittämisessä. Rajan pitäisi olla korkeampi, mikä mahdollistaisi suuremman ”asiakaspohjan” ja näin ollen monipuolisemmat palvelut järjestämisvastuun sisällä. Esimerkiksi jotkin korkeakoulutettujen alat voivat olla alueellisesti lukumäärältään pieni asiakasryhmä, mutta heillekin pitää pystyä tarjoamaan laadukasta palvelua. Yksityiset palveluntuottajat ovat tärkeä osa palveluiden kokonaisuutta, mutta niiden toiminta edellyttää riittävän suurta markkina-aluetta.

Pidämme järjestämisvastuun kohdistamisen vaihtoehtoisia toteuttamistapoja (yksi kunta, vastuukunta tai kuntayhtymä) järkevinä. Nähdäksemme kuntien väliseen yhteistyöhön liittyy kuitenkin riskejä esimerkiksi resurssien jaosta kuntien välillä tai palveluiden tarjonnan kohtaannosta eri kuntien asukkaiden kesken. Pystytäänkö varmistamaan, että kuntayhtymän tai vastuukuntamallin tapauksessa kaikkien mukana olevien kuntien asukkaiden välinen palveluiden saatavuuden tasa-arvoisuus toteutuu?

Akava pitää tärkeänä, että valtioneuvostolla on viimekätinen oikeus päättää työllisyysalueiden muodostumisesta ja niihin liittyvistä yksityiskohdista eri tilanteissa, ml.

ns. perälaudasääntely. Tärkeää on, että työllistymiselle ja työvoiman liikkumiselle yms. tavoitteille ei synny hallinnollisista rajoista aiheutuvia esteitä.

4.1.4. Akava pitää tärkeänä, että rahoitusvastuu sekä palveluista että työttömyysetuuksista seuraa järjestämisvastuuta. Kaavailtu rahoitusmalli ei kannusta huolehtimaan palvelusta ei-työttömille asiakkaille, jotka kuitenkin nykyään kuuluvat TE-toimistojen asiakaskuntaan ja jotka jatkossa ovat kuntien järjestämän työllisyyspalvelun piirissä. Rahoitusmalli ei myöskään takaa sitä, että kuntien valtionosuusrahoitus käytetään työvoimapalveluiden järjestämiseen.

Akava pitää palveluiden kustannustehokkaan tarjoamisen kannalta välttämättömänä, että kunnille tulee rahoitusvastuuta myös palveluiden ajalta maksettavista työttömyysetuuksista. Mielestämme kunnan rahoitusosuus voisi alkaa jo esitettyä varhemmin, esim. 50 työttömyyspäivän kohdalla, ja se voisi myös kertyä esitettyä nopeammin, jotta kunnalle muodostuva kannustin nopeaan työllistämiseen olisi tehokkaampi. Muuten pidämme kertymäprosenttien tasoja tarkoituksenmukaisina.

Akava pitää kustannusten kompensoinnin suuruuden kertaluontoista tarkistamista periaatteeltaan oikeana, mutta nähdäksemme siihen voi pitkällä aikavälillä sisältyä riski kustannusten ja kompensoinnin merkittävästä erkaantumisesta toisistaan. Loppujen lopuksi kunnan tai minkä tahansa työvoimaviranomaisen vaikutusmahdollisuus työttömyyden tai työllisyyden kehittymiseen on rajallinen.

4.1.5. Akava pitää välttämättömänä, että valtiolla on kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalveluiden toimivuudesta. Mielestämme valtakunnallisten tavoitteiden asettaminen ja mainitut tarkastelukohteet ovat perusteltuja. Pidämme tärkeänä erityisesti eri asiakasryhmien, myös korkeakoulutettujen, käytettävissä olevien palveluiden laadun ja vaikuttavuuden seuraamista.

Kannatamme valtakunnallisen neuvottelukunnan perustamista. Pidämme luontevana sitä, että työmarkkinajärjestöt osallistuisivat neuvottelukunnan toimintaan. Neuvottelukunnalla pitäisi olla vahvasti ohjaava ja ennakoiva rooli.

4.1.6. Akava pitää uudistuksen toteuttamisessa hyvänä lähtökohtana sitä, että työnhakijan palveluprosessi, velvoitteet sekä palveluvalikoiman minimitaso on kaikkialla yhdenmukainen. Pidämme siitä huolimatta hyvin todennäköisenä ja samalla myös epätoivottavana sitä, että työvoimapalveluiden saatavuudessa määrällä ja laadulla mitattuna tulee uudistuksen myötä olemaan kasvavia eroja maan eri osissa. Palveluiden hankintaosaaminen kunnissa on nähdäksemme yksi kriittinen ja riskialtis kohta uudistuksessa. Erityisesti yksityisten palveluntuottajien palveluiden hyödyntäminen kunnissa on tärkeää.

4.1.9. Akava pitää työttömyysturvatehtävien työnjakoa tarkoituksenmukaisena. Harkintaa vaativissa tehtävissä on asiakkaiden oikeusturvan ja yhdenmukaisen ratkaisukäytännön toteutumiseksi syytä säilyttää keskitetty toimeenpano.

4.1.13. Akava kannattaa työntekijän oleskeluluvan käsittelemisen toimivallan sijoittumista Maahanmuuttovirastoon, mutta emme pidä työvoiman saatavuusharkintaa tarpeellisena.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Akava pitää käsillä olevaa uudistusta mittaluokaltaan niin suurena, että varsinkin uudistukseen sisältyvät riskit on arvioitava erityisen huolellisesti ja tuotava selkeästi esille.

Työllisyysvaikutusten arvioinnista toteamme, että niiden perustelut ja taustaoletukset sekä aikajänne on tuotava huomattavasti esitettyä selkeämmin esille. Nyt lukija ei pääse täsmälliseen käsitykseen siitä, mihin oletettu työllisyysvaikutus perustuu. Ulkomaisten havaintojen yleistettävyyys Suomeen on kyseenalainen. Työllisyysvaikutusta voidaan myös pitää varsin pienenä suhteessa uudistuksen suuruusluokkaan.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys:*

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä (lausuntoluonnos kesken)

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

[Kuntalaskutuksen osalta viittaamme Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ry:n lausumaan, jossa on perusteltu, miksi työttömyyskassat olisivat Kelaa parempi toimeenpanija kunnan rahoitusosuuden perinnässä.](#)

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Henkilöstön palvelussuhteiden jatkuvuus on liikkeenluovutusperiaatteesta huolimatta turvattava riittävän pitkäksi ajaksi (esim. 3 vuotta) järjestämisvastuun siirtämisestä alkaen, jotta toimeenpanon keskeisen resurssin eli osaavan henkilöstön saatavuus voidaan tältä osin turvata. Myös luottamusmiesten asema järjestämisvastuuseen liittyvän henkilöstön siirron yhteydessä on turvattava.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Muut huomioon esityksestä